Downloaded from UvA-DARE, the institutional repository of the University of Amsterdam (UvA)
http://dare.uva.nl/document/66823

File ID	66823
Filename	9. BIJZONDERE CATEGORIEËN ZELFSTANDIGEN

SOURCE (OR PART OF THE FOLLOWING SOURCE):

Type	Dissertation
Title	Wezenlijk Nederlands Belang en Economische Migratie : nationaal toelatingsbeleid ten aanzien van buitenlandse werknemers en zelfstandigen
Author	E.R. Koopman
Faculty	Faculty of Law
Year	2002
Pages	269

FULL BIBLIOGRAPHIC DETAILS:
http://dare.uva.nl/record/93689

Copyright

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other then for strictly personal, individual use.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (http://dare.uva.nl)

9. BIJZONDERE CATEGORIEËN ZELFSTANDIGEN

9.1 Zelfstandige kunstenaars

a. Algemeen

In de Vreemdelingencirculaire 1994 is geen vooraf geformuleerd adviseringsbeleid opgenomen met betrekking tot de aanvraag van een verblijfsvergunning door zelfstandige kunstenaars. De Minister van Justitie wint daarom in individuele gevallen advies in bij de directie Kunsten van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. De Minister van Justitie wint bij de Minister van OC&W ook advies in als het gaat om beroepsbeoefeningen die verwant zijn aan die van zelfstandig kunstenaar. Men denke bijvoorbeeld aan de aanvragen van zelfstandig (kunst)restauratoren en assistenten van kunstenaars.[1]

Het is verder mogelijk dat de Minister van Justitie te maken krijgt met zelfstandigen die zich op het grensvlak van kunst en een 'ambacht' begeven (mode, waaronder 'first design', het smeden van sieraden, architectonische vormgeving, ontwerp en bijvoorbeeld de vervaardiging van design-meubels van glas). Ook in die gevallen doet de Minister van Justitie er in het algemeen goed aan om, naast de bedrijfseconomische advies-ronde bij de Minister van Economische Zaken, ook advies in te winnen bij de Minister van OC&W, dit in verband met de vereiste dat een besluit goed voorbereid en gemotiveerd wordt. Dit 'dubbele' advies komt in de praktijk regelmatig voor, evenals de situatie waarin de Minister van Economische Zaken ronduit negatief adviseert en de Minister van OC&W positief. (Het omgekeerde zal zich wellicht ook voor kunnen doen wanneer de onderneming bedrijfstechnisch prima in elkaar zit, maar produkten aflevert waarbij het kunstzinnig gehalte laag bevonden wordt.) Mijns inziens toont deze situatie aan dat naast een zuiver 'bedrijfseconomisch' wezenlijk Nederlands belang, ook een zelfstandig wezenlijk Nederlands kunstbelang bestaat. Aan de Minister van Justitie is de taak om beide 'wezenlijk Nederlandse belangen' tegen elkaar af te wegen en tot een goed voorbereid en gemotiveerd eindoordeel te komen.

Het algemene uitgangspunt van de Minister van OC&W met betrekking tot kunstenaars is volgens voormalig Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen Nuis, dat 'op voorhand [...] geen gebrek in Nederland [is] aan een bepaalde categorie kunstenaars'. En verder: 'Ten aanzien van deze beroepsgroep is veeleer beleid in voorbereiding om de jaarlijkse groei ten gevolge van de uitstroom uit de kunstvakopleidingen te beperken. Een vreemdeling, die bij zijn verzoek om vergunning tot verblijf geen andere grond kan aanvoeren, dan zijn verlangen om zich in Nederland als kunstenaar te vestigen, moet rekenen op een negatief advies over het wezenlijk culturele belang van zijn aanwezigheid hier te lande.' Of, in meer algemene bewoordingen: 'Het toelatingsbeleid voor vreemdelingen in Nederland is restrictief'.[2] In dezelfde brief heeft de Staatssecretaris een criterium geformuleerd ter beantwoording van de vraag wanneer een vreemdeling zo'n wezenlijk Nederlands kunstbelang dient.

---

[1] Zie: Advies OC&W, brief Directeur Cultureel Erfgoed van 3 maart 1997, kenmerk DCE/97/22257, respectievelijk advies OC&W brief wnd. Directeur Kunsten van 2 mei 1997, kenmerk K/BK/1998/-10965.

[2] Zie: Advies OC&W, brief Staatssecretaris van OC&W, A. Nuis van 8 augustus 1996, kenmerk K/BK U 965797.

Kenmerkend voor het kunstbeleid is volgens hem dat een aanvaard beginsel is 'dat aan de instellingen op het terrein van de cultuur wordt overgelaten wie zij bij hun activiteiten betrekken, om optimale kwaliteit te garanderen'. De Staatssecretaris gaat verder:

> Ik bekijk dan ook of de vreemdeling kan aantonen dat er een concrete behoefte bestaat bij een instelling, die activiteiten ontplooit op het cultuurterrein, aan juist zijn aanwezigheid. Als de vreemdeling een stuk kan overleggen, waarop een culturele instelling aangeeft concreet - een adhesiebetuiging alleen is niet genoeg - de aanwezigheid van de vreemdeling nodig te hebben met het oog op bepaalde, nader omschreven activiteiten, dan kan op basis van die gegevens een positief advies worden gegeven (bijv. een galerie of een museum wil werken van een beeldend kunstenaar presenteren en vindt zijn aanwezigheid daarbij van grote betekenis, een cultureel centrum wil een kunstenaar cursussen gedurende een paar weken per jaar laten verzorgen, een organisatie voor amateurkunst geeft aan dat de vreemdeling op topniveau functioneert, en met het oog op een komend concours niet kan worden gemist).

Als dat niet lukt, adviseert de Minister van OC&W bijvoorbeeld:

> Uit de stukken blijkt echter niet [...] of er aan Nederlandse zijde ook in de toekomst een concrete behoefte aan haar aanwezigheid bestaat in verband met b.v. tentoonstellingen of docentschappen'.[3]

Als dit wel lukt, concludeert de Minister bijvoorbeeld als volgt:

> Aangezien een Nederlandse culturele instelling heeft aangetoond concreet behoefte te hebben aan de aanwezigheid van betrokkene in Nederland, concludeer ik dat met het verblijf in Nederland van X een wezenlijk Nederlands cultureel belang wordt gediend.[4]

In een brief van de Minister van het voormalig Ministerie Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur was een uitgebreider criterium opgenomen ter vaststelling van de vraag of 'met het verblijf van de kunstenaar een kennelijke bijdrage' wordt geleverd aan 'het culturele leven in Nederland'.[5]

> Dat wil zeggen dat aan het kunstenaarschap van de verzoeker zekere kwaliteitseisen worden gesteld, en dat daarnaast van hem wordt verwacht dat hij zijn verblijf in Nederland benut om zijn kunstenaarschap uit te oefenen. De vreemdeling moet m.a.w. kunnen aangeven wat zijn beroepsmatige achtergrond is (om zijn kwaliteit als kunstenaar te kunnen inschatten), en welke activiteiten op het terrein van de kunsten hij van plan is te ontplooien tijdens zijn verblijf in Nederland. Tenslotte moet het verblijf in Nederland noodzakelijk zijn om die bijdrage te leveren.

---

3 Advies Ministerie OC&W, 19 augustus 1997, kenmerk K/BK97/18418.

4 Advies Ministerie OC&W, 5 maart 1998, kenmerk K/BK/1998/10965.

5 Brief van de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, plv. directeur-generaal Culturele Zaken, J. Jessurun, d.d. 15 mei 1992, kenmerk K/AZ U 926663, gepubliceerd in: *MR* 1992/8, p. 176.

Het wezenlijk Nederlands belang is volgens bovengenoemde brief gegeven wanneer de vreemdeling ' bijdraagt, of uitgenodigd is bij te dragen, aan een instelling op het terrein van de kunsten, waarvan het artistiek inhoudelijk niveau is beoordeeld door de Raad voor de Kunst'. Als dat niet het geval is, zal de Minister zich over deze punten laten adviseren door deskundigen op het betreffende vakgebied. Oud-Minister van WVC d'Ancona, voegde daar in haar brief van 10 maart 1994 aan toe: 'Ik baseer mijn adviezen op een concrete maatschappelijke behoefte naar de aanwezigheid van de betreffende kunstenaar. Zo doe ik dat overigens ook in geval van buitenlandse sportbeoefenaars'. De voorwaarde van aanwezigheid van een 'maatschappelijke behoefte' werd bevestigd in een advies van de Minister van OC&W van 24 januari 1996, inzake de aanvraag van een buitenlands kunstenaar om een verblijfsvergunning: 'Het uitgangspunt over het wezenlijk Nederlands belang is niet de ontwikkeling van het kunstenaarschap van de aanvrager van een verblijfsvergunning zelf, maar de behoefte die in cultureel opzicht in ons land aan diens kunstenaarschap bestaat'.[6]

b. Asielkunstenaars

Hoewel de toelating van een kunstenaar die asiel aanvraagt, niet meer als een aparte categorie wordt behandeld, zijn de criteria die bij de beoordeling van dergelijke aanvragen werden gehanteerd nog steeds relevant in het kader van de toetsing aan het wezenlijk Nederlands cultureel belang.

De status van de zogenoemde asielkunstenaars heeft in het verleden geleid tot onenigheid tussen belangenbehartigingsorganisaties en verscheidene ministeries. Ten aanzien van deze vreemdelingen die als kunstenaar politiek asiel aanvroegen, zou verband bestaan tussen 'enerzijds de artistieke vervolging waar zij aan hebben bloot gestaan en anderzijds de wens om zich te mogen vestigen als kunstenaar (juist om hun artistieke werk vrij te kunnen uiten)'. Volgens de Organisatie ter Steun aan Onderdrukte Kunstenaars (AIDA) is hun toelating juist noodzakelijk omdat 'de politieke vervolging van een kunstenaar [...] in vrijwel alle gevallen geen gevolg dan deelname aan een of andere politieke oppositionele beweging [is], maar in hoofdzaak een direct gevolg van hun artistieke uitingen zelf [is]'.[7]

De Minister van OC&W heeft met betrekking tot deze asielkunstenaars echter geoordeeld dat het 'binnen zijn verantwoordelijkheid als cultuurminister niet passend [is] om uitspraken te doen' over 'de individuele omstandigheden van de vreemdeling' op grond waarvan asiel verleend wordt'. Slechts 'de advisering over het Nederlands cultureel belang' rekent hij tot zijn competentie.[8] Door deze vermenging van asielstatus en het vermeend kunstzinnig gehalte bestaat immers het gevaar dat 'maatschappelijke behoeften' en het 'landsbelang' aan de ene kant wordt verward met de gegronde vrees voor vervolging van de vreemdeling aan de andere kant.

De discussie die zich tussen AIDA aan de ene kant en de Ministers van OC&W en Justitie aan de andere kant hebben plaatsgevonden, hebben mijns inziens een belangrijke

---

6 Zie voor de in deze paragraaf genoemde brieven en beschikkingen: Briefcorrespondentie AIDA met de Ministeries van Justitie en OCW (vh. WVC) van januari 1992 - april 1996, *AIDA Nederland, Association Internationale de Défense des Artistes/Steun aan Onderdrukte Kunstenaars.*

7 Brief van Dhr. Nawijn van AIDA Nederland aan Justitie van 3 maart 1992.

8 Brief van de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, plv. directeur-generaal Culturele Zaken, J. Jessurun, d.d. 15.05.1992, K/AZ U 926663: Zie: *MR* 1992/8, p. 177. Zie ook: Vc. 1994 B12/1.

bijdrage geleverd aan de vraag hoe het wezenlijk Nederlands belang gestaafd zou kunnen worden met betrekking tot buitenlandse kunstenaars. Hiervan een aantal voorbeelden. In de eerste plaats waren een drietal adviezen van de Minister van OC&W waarin laatstgenoemde tot de slotsom was gekomen dat de desbetreffende kunstenaars geen wezenlijk Nederlands belang dienden, aanleiding tot kritiek. De overwegingen van de Minister van OC&W luidden:

> (1) De bijgevoegde verklaringen zijn afkomstig van instanties die geen vooraanstaande c.q. gezaghebbende positie in het culturele leven innemen of een begrip zijn;
> (2) Deze verklaringen dienen afkomstig te zijn van personen die een vooraanstaande plaats innemen in de betreffende sector, zoals directeuren van musea of directeuren van culturele raden;
> (3) Uit geen van de stukken blijkt dat genoemde kunstenaar banden heeft met het culturele leven hier te lande: er is geen lijst van galerieën waar betrokkene heeft geëxposeerd in Nederland of verklaringen van opdrachtgevers of kopers van zijn werk'.[9]

AIDA vond deze toetsing 'bizar en ontoelaatbaar' omdat van een buitenlands kunstenaar daardoor wordt verwacht dat hij 'met een portfolio van zijn werk op zak toegelaten zal worden tot de burelen van directeuren van musea of directeuren van culturele raden'[10], terwijl dat voor veel binnenlandse kunstenaars al ondenkbaar is. In de tweede plaats heeft AIDA commentaar geleverd op de onduidelijkheid van het bijvoeglijk-naamwoordengebruik in begrippen als '*wezenlijk Nederlands cultureel* belang; *kennelijke* bijdrage; het verblijf moet in Nederland *noodzakelijk* zijn' [cursivering door AIDA].[11] De suggestie van AIDA dat de Ministers van Justitie en OC&W meer zouden moeten letten op het werkverleden van de kunstenaar in het land van herkomst, is reeds verwezenlijkt.

Tenslotte is AIDA na twee forumdiscussies tot de slotsom gekomen dat advisering eigenlijk op een andere wijze plaats zou moeten vinden, namelijk door te kijken naar 'meer *omschrijvende* feiten, zoals opleiding, produktie, atelier/materiaal, werkuren, marktgerichte activiteiten, erkenning, documentatie, nevenactiviteiten'.[12] Het begrip wezenlijk Nederlands cultureel belang zou 'onmiddellijk geschrapt [...] moeten worden uit de wetgeving'. Met betrekking tot deze constatering zijn mijns inziens drie kanttekeningen te maken. In de eerste plaats is het niet ondenkbaar dat de term wezenlijk Nederlands kunstbelang tot een soort van bezweringsformule is verworden. In tal van aanbevelingsbrieven van musea, galerieën, culturele centra en universiteiten wordt gesteld dat hun inziens een wezenlijk Nederlands belang wordt gediend met de desbetreffende kunstenaar. De vraag is echter hoe zij over dit belang kunnen oordelen als het bestuur daar nog nauwelijks zicht op heeft. (Zo in de trant van: een kunstinstelling constateert te goeder trouw een wezenlijk Nederlands belang met de aanwezigheid van kunstenaar X; het bestuur ontkent dit en een 'welles, nietes'-strijd is ontbrand.) In de tweede plaats zijn de criteria van AIDA wellicht als uitgangspunt te gebruiken, maar ook dan doet zich nog

---

9 Adviezen WVC d.d. 1 september 1993, 2 september 1993 en 20 december 1993.
10 Brief van AIDA aan WVC en Justitie van 18 februari 1994.
11 Brief van AIDA aan WVC van 17 juli 1992.
12 Brief van AIDA aan Justitie en WVC van 12 juli 1995.

steeds de normatieve vraag voor 'wie wel en wie niet'. Welke nevenactiviteiten zijn immers een minimumvereiste? Wat is de waarde van een opleiding en zijn de verschillende kunstacademies in de wereld wel vergelijkbaar? In de derde plaats zijn de 'omschrijvende feiten' van AIDA trouwens niet veel anders dan toetsing aan de criteria van het wezenlijk Nederlands cultureel belang. Indien alle feitelijke gegevens zijn vergaard, dient immers nog steeds een normatieve beoordeling van dit geheel plaats te vinden.

9.2 Zelfstandige musici en artiesten

De meeste musici zullen in de praktijk als werknemer tewerkgesteld worden en dus afhankelijk zijn van de verlening van een tewerkstellingsvergunning aan hun werkgevers. Een aantal van hen vraagt echter een verblijfsvergunning als zelfstandig muzikant aan. Uiteraard speelt voor het Ministerie van Justitie de vraag of de vreemdeling als een zelfstandige beschouwd kan worden een prominente rol (zie hoofdstuk 5 en 8). Zij wint daarom met betrekking tot de vraag naar het wezenlijk Nederlands (cultureel) belang advies in bij het meest aangewezen vakdepartement. Veelal passen deze ministeries het beleid met betrekking tot het wezenlijk Nederlands belang dat geldt voor werknemers, analoog toe op genoemde zelfstandigen. Soms formuleren zij een hiervan losstaand advies. De vraag aan welke musici uiteindelijk een verblijfsvergunning wordt verleend, is casuïstisch en feitelijk van aard. Net als 'reguliere' zelfstandigen dienen zij ingeschreven te staan bij de Kamer van Koophandel en zullen zijn een 'Professional Plan', een balans, winst- en verliesrekening of een prognose te overleggen om hun bekwaamheid en de levensvatbaarheid van hun onderneming aan te tonen. Een goed gedocumenteerd curriculum vitae en referenties van (buitenlandse) culturele centra, opleidingsinstituten, belangenorganisaties kunnen eveneens van betekenis zijn.

Uiteraard kan het soms moeilijk zijn vast te stellen welke aard de activiteit als zelfstandige heeft. De aard van de activiteit is met name van belang voor de Minister van Justitie ter beantwoording van de vraag bij welk vakdepartement zij advies dient in te winnen. In geval het gaat om economische activiteiten met kunstzinnige, educatieve, culturele en religieuze kenmerken kan dit heel moeilijk worden en dient wellicht aan meerdere ministeries advies te worden gevraagd. Per onderdeel kan het wezenlijk Nederlands belang bovendien gering zijn, terwijl de totale som der afzonderlijke delen van doorslaggevende aard kan zijn.

Met betrekking tot buitenlandse muzikanten domineert het culturele aspect mijns inziens ten aanzien van het economische aspect. Zo werd bijvoorbeeld wel een verblijfsvergunning als zelfstandig muzikant verleend aan een traditionele tabla-speler (stijlen: Peskara, Ghada, Rhela en Laghi) die slechts in zeer beperkte kring bekendheid genoot[13], maar werd een verblijfsvergunning geweigerd aan een Russische klassiek virtuoos op piano die wereldwijd optrad (New York, Boston, Londen, Amsterdam, Rome, Brussel, etcetera) en bij het RCA-BMG platenlabel gecontracteerd stond. In laatstgenoemd geval stelde de Minister van OC&W in een advies dat van een wezenlijk Nederlands cultureel belang slechts gesproken kan worden indien 'er sprake is van een duidelijk geformuleerde behoefte bij Nederlandse culturele instellingen aan de aanwezigheid van de

[13] Beschikking IND, 8 juni 1998, nummer 9607-22-4037.

betreffende vreemdeling'.[14] Hiervan kan sprake zijn indien de vreemdeling 'een onmisbaar deel vormt van een gerenommeerd Nederlands ensemble of als docent bepaalde deskundigheid kan overdragen waarover Nederlandse docenten niet beschikken'. De Minister vond 'niet-concrete verwachtingen over de rol die de betrokken vreemdeling in de toekomst wellicht kan gaan spelen [...] niet voldoende'. Dat het een 'onbetwistbaar getalenteerde kunstenaar' betrof deed hier niet aan af. Inderdaad zal de tabla-speler beschikken over deskundigheid die in Nederland wellicht (nog) niet aanwezig is, in tegenstelling tot klassiek pianospel, maar wrang is het wel dat de marktvraag geheel buiten beschouwing wordt gelaten.

In het geval een musicus actief is op een terrein waar Nederland sterk en vooraanstaand is in de wereld, kan dit ook een reden zijn om te stellen dat een wezenlijk Nederlands cultureel belang aanwezig is. Het gaat er dan blijkbaar niet alleen om dat de vreemdeling in Nederland een voortrekkersrol zal gaan vervullen, maar dat Nederland die voortrekkersrol ook kan blijven handhaven. In een zaak ging het om een barok-hobo speler. Hier gaf een aanbeveling van het 'Ensemble de Musique Baroque Orphee' de doorslag. Hierin werd gesteld dat Nederland het wereldcentrum van de barok muziek is en dat appellant 'een van de zeer weinige werkelijk goede bespelers van barok-hobo' is. De Minister van OC&W was daarnaast echter ook ervan overtuigd dat appellant 'onmisbaar deel uitmaakte van [...] ensembles.'[15]

Ook met betrekking tot een danser c.q. choreograaf c.q. repetitor c.q. docent c.q. improvisator (sic!) volgde het Ministerie van OC&W dezelfde redenering. Er bleek volgens het Ministerie van OC&W dat 'ruimschoots bij een aantal gerenommeerde Nederlandse dansinstellingen een concrete behoefte bestaat aan de aanwezigheid van deze danser op hoog niveau, die met zijn veelzijdige talenten een belangrijke bijdrage levert aan de ontwikkeling van de moderne dans in Nederland'.[16] Wellicht heeft de aanbeveling van een theaterschool meegewogen waarin werd gesteld dat 'improvisator als uitvoerend kunstenaar [...] niet veel in de Nederlandse moderne danscultuur' voorkomt.

In een ander geval werd omtrent een Braziliaanse danser/choreograaf een negatief advies uitgebracht door het Ministerie van OC&W. Er bleek geen 'concrete maatschappelijke behoefte' te bestaan aan 'de deskundigheid van hem'. De rechter vernietigde uiteindelijk de afwijzende beschikking van Justitie door te wijzen naar de al eerder vermelde brief van de Ministerie van WVC van 15 mei 1992 met betrekking tot kunstenaars, waarin werd gesteld dat 'het wezenlijk Nederlands cultureel belang wordt aangenomen indien de vreemdeling bijdraagt aan een instelling op het terrein der kunsten, waarvan het artistieke inhoudelijke niveau is beoordeeld door de Raad voor de Kunst of door andere deskundigen'.[17] En dit laatste was nu niet geschied.

Het toelatingsbeleid met betrekking tot zelfstandige muzikanten en artiesten is uiterst restrectief. Dit komt mede door de beleidsbrief van de Minister van Justitie naar aanleiding van een advies van de Minister van (voormalig) WVC. In de brief van 30 oktober (die in beginsel was gericht tot tewerkstellingsvergunning-plichtige muzikanten en artiesten) stond onder meer dat 'met de komst/het verblijf van bovenstaande categorie vreemdelingen naar Nederland niet zo zeer een cultureel aspect aan de orde is, maar

---

[14] Advies OC&W van 28 november 1996, kenmerk K/P 96.7616.

[15] Advies OC&W van 25 februari 1998, kenmerk K/M/1998/8821.

[16] Advies OC&W van 24 juni 1998, kenmerk K/D/98/27957.

[17] Pres. Rb. 's-Gravenhage zp. Amsterdam 14 maart 1996, *MR* 1996/103.

veeleer een economisch en sociaal-zekerheidsprobleem'. Dit werd onderbouwd met de stelling dat het hier 'niet gaat om een categorie artiesten/muzikanten die in de eerste plaats om culturele redenen voet aan de grond in Nederland proberen te krijgen, maar eerder om economische en/of sociale redenen'. Zie hiervoor ook hoofdstuk 7.3.2.

Dit restrictieve uitgangspunt heeft geleid tot een achterdochtige en bureaucratische procedure voor tal van muzikanten en artiesten. Tal van freelance-dansers met kortlopende contracten dreigen hun verblijfsstatus te verliezen. Eveneens is er een relatief groot tekort aan buitenlandse dansers. Ook de musicalprodukties van Joop van den Ende worden hierdoor getroffen.[18]

9.3 Zelfstandige schrijvers en vertalers

Eveneens kan een vergunning tot verblijf als zelfstandige worden verleend aan vreemdelingen die als zelfstandig schrijver, dichter of vertaler werkzaam willen zijn in Nederland. De bekwaamheid moet hier blijken uit gepubliceerd werk, recensies in tijdschriften en kranten, aanbevelingen door universiteiten, literaire fondsen of uitgevers, deelname aan festivals, etcetera. Het ontvangen van subsidies voor (literaire) projecten kan worden meegewogen bij beantwoording van de vraag of een wezenlijk Nederlands (cultureel) belang wordt gediend met de desbetreffende schrijver, maar blijft voor de vaststelling van de inkomsten van de schrijver buiten beschouwing.[19] Het feit dat iemand bijvoorbeeld subsidies heeft ontvangen van het Ministerie van OC&W, het Prins Bernard Fonds of het Amsterdams Fonds voor de Kunst, zegt immers iets over het literaire gehalte van het werk van de schrijver. Andere indicaties voor een latent wezenlijk Nederlands belang zouden kunnen zijn: Een of meerdere werken zijn in een of meerdere talen vertaald, deelname aan poëziesalons, lezingen, etcetera.

9.4 Zelfstandige topsporters

Met betrekking tot zelfstandige sporters kan ik verwijzen naar paragraaf 7.3.1. Volgens de aldaar besproken Notitie dienen de regels met betrekking tot werknemer-topsporters analoog te worden toegepast op de zelfstandige topsporter. En verder: 'Als er geen sprake is van een arbeidsverhouding, maar wel van betaalde arbeid, zal de Minister van Justitie bij de beoordeling van het wezenlijk Nederlands belang de hoogte van het inkomen een rol laten spelen. Ook hierbij moet het gaan om een topsalaris zoals dat binnen de betreffende tak van sport gebruikelijk is.'[20] In dezelfde Notitie werd met betrekking tot toptrainers opgemerkt: 'Als er geen sprake is van een arbeidsverhouding c.q. dienstverband, kan de Minister van Justitie mits voldaan wordt aan de hiervoor genoemde criteria, een verblijfsvergunning afgeven. Een dergelijke vergunning geeft geen recht op toelating tot de arbeidsmarkt en wordt pas afgegeven als de huisvesting van de niet-EG toptrainer is geregeld en als middelen van bestaan tot de hoogte van het minimumloon gegarandeerd zijn.' Er wordt hier nog verwezen naar wat gezegd is over topsporters. Dossieronderzoek toont aan dat aanvragen van zelfstandige sporters (anders dan als

---

18 Embrechts, A. (1999) 'Dansers dupe van Vreemdelingenwet' *Volkskrant* 23 september 1999.

19 Vc. 1994 A4/4.2.1.

20 Notitie n.a.v. de schriftelijke reacties van de landelijke sportorganisaties op de brief van 1 december 1992 over het beleid ten aanzien van niet-EG sporters en trainers.

voetballer) zoals verscheidene schakers, kogelstoters en tennistrainers werden gehonoreerd, terwijl in de jurisprudentie de afwijzing van het wezenlijk Nederlands sportbelang van een Japans ruiter door de rechter ongedaan werd gemaakt.[21]

9.5 Nawoord

Het beleid met betrekking tot zelfstandige kunstenaars, artiesten, muzikanten, schrijvers, vertalers en topsporters is uiterst restrictief. Niet alleen bestaan hoge eisen met betrekking tot het netto jaarlijks inkomen, maar dient een ingewikkelde en bureaucratische procedure te worden doorlopen. Er bestaat op ministeries een grote achterdocht ten aanzien van zelfstandigen-aanvragen door musici omdat veel aanvragen niet zozeer op culturele, maar meer op sociaal-economische motieven zouden zijn gebaseerd. Uiteraard is de culturele waarde van triviale orkesten en bands met 'feesten en partijen'-evergreens nihil, maar het gevaar is dat getalenteerde kunstenaars van buiten de EU wordt misgelopen. Op dit punt zijn de trends van zelfstandige kunstenaars en werknemer-kunstenaars gelijk. Dit is reeds besproken in hoofdstuk 7.

De beoordeling van het wezenlijk Nederlands belang richt zich mijns inziens op een scheiding van serieuze aanvragen door getalenteerde kunstenaars en muzikanten van aanvragen waarbij een sociaal-economische reden domineert. In laatstgenoemd geval is de culturele waarde op zijn minst twijfelachtig. Dit is uiteraard makkelijker gezegd dan gedaan nu objectivering veelal moeilijk blijkt te zijn. Vaak ontbreken met Nederlandse opleidingen gelijk te stellen diploma's en certificaten. In zulke gevallen let het bestuur op feitelijke zaken als ervaring, activiteiten, nominaties, onderscheidingen, contracten, etcetera. Adviezen van conservatoria, instituten en fondsen kunnen eveneens van doorslaggevend belang zijn.

---

[21] Pres. Rb. 's-Gravenhage zp. Zwolle, 26 november 1998, *MR* 1998/60.